

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Anna Tunia

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- **10.05.2000 r.** – dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu **magistra prawa kanonicznego**, uzyskany na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, na podstawie pracy magisterskiej pt. *Forma kanoniczna a skutki cywilne małżeństw zawieranych w trybie art. 1 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*;
- **19.06.2000 r.** – dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu **licencjata prawa kanonicznego** na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego;
- **28.03.2001 r.** – dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu **magistra prawa** na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, na podstawie pracy magisterskiej pt. *Rola duchownego w procesie zawierania małżeństwa kanonicznego ze skutkami cywilnymi*;
- **5.05.2004 r.** – dyplom potwierdzający ukończenie studiów podyplomowych z pedagogiki, uprawniający do wykonywania **zawodu nauczyciela**, uzyskany w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego;
- **5.12.2006 r.** – dyplom potwierdzający uzyskanie stopnia naukowego **doktora nauk prawnych** w zakresie prawa, nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa w prawie polskim* (promotor – prof. zw. dr hab. Henryk Misztal).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- **1.10.2004 r. – 30.09.2006 r.** – doktorant stypendysta w Katedrze Prawa Wyznaniowego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (stypendium);
- **15.02.2007 r. – 30.09.2008 r.** – asystent w Katedrze Prawa Międzynarodowego na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli (umowa o pracę);
- **1.10.2008 r. – 30.09.2010 r.** – adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego, na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli (umowa o pracę);
- **1.10.2010 r. – nadal** – adiunkt – najpierw w Katedrze Prawa Wykroczeń i Postępowania Dyscyplinarnych na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, a następnie (po przemianowaniu katedry) – w Katedrze Prawa Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych KUL w Lublinie (umowa o pracę);
- **1.10.2005 r. – 30.09.2013 r.** – wykładowca w Wyższej Szkole Społeczno-Przyrodniczej im. W. Pola w Lublinie (umowa cywilnoprawna);
- **1.10.2010 r. – 30.09.2014 r.** – wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu (wolontariat).

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 ze zm.)**a) Tytuł osiągnięcia naukowego**

Recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie polskim

b) Autor, tytuł publikacji, nazwa wydawnictwa, miejsce i rok wydania

Anna Tunia, Recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie polskim, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015.

c) Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Recepcja prawa polegająca na przejmowaniu rozwiązań pochodzących z innych systemów prawnych jest zjawiskiem naturalnym i powszechnym, znanym od dawna. Jest to jednak też zjawisko złożone, wieloaspektowe i trudne do jednoznacznego określenia. Recepcję prawa występującą w powszechnej historii prawa można w zasadzie uznać za proces *in genere* pozytywny, stymulujący rozwój stosunków społecznych oraz kształtowanie się organizacji państwowych i ich prawa w coraz nowocześniejszym wymiarze. Jej istnienie wiąże się z ogólnym rozwojem kultury prawnej, choć bywa też efektem ekspansji jednego państwa, względem drugiego. Tej ogólnej zasady nie można jednak bez zastrzeżeń odnosić do recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowych systemów prawnych. Głównie, dlatego że normy wewnątrzwyznaniowe nie są *en bloc* predestynowane do kształtowania stosunków społecznych w państwie. Ich zadaniem jest przede wszystkim określanie reguł funkcjonowania związków wyznaniowych oraz praw i obowiązków ich członków. Stosowanie tego rodzaju recepcji może być jednak pożądane, a nawet konieczne ze względu na umożliwienie realizacji wolności religijnej w oczekiwanym zakresie.

Niniejsza monografia stanowi prezentację badań podjętych nad zagadnieniem recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w polskim porządku prawnym. Jej celem jest ustalenie możliwie wszystkich przypadków recepcji tego prawa, dokonanie ich klasyfikacji oraz oceny zasadności ich zastosowania.

Podstawę podjętych badań stanowi art. 25 ust. 3 Konstytucji RP, który stanowi, że „stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego”. Przepis ten statuuje zatem regułę nieskuteczności przepisów wewnątrzkonfesyjnych w obszarze prawa państwowego oraz norm państwowych na płaszczyźnie prawa związków wyznaniowych. Od powyższej reguły dopuszczalne są jednak wyjątki polegające na możliwości uznania – w określonych przypadkach – przepisów wewnątrzwyznaniowych (kanonicznych) w państwowym porządku prawnym.

Założeniem (tezą) monografii jest twierdzenie, że recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowego porządku prawnego jest – co do zasady – zjawiskiem niekorzystnym z punktu widzenia prawidłowości stanowienia prawa przez organy państwowe. Od tej zasady dopuszcza się jednak wyjątki. Poszczególne rozwiązania

zaproponowane przez prawodawcę kościelnego mogą bowiem stanowić skuteczniejszą ochronę praw i wolności, mających swoje odniesienie do wolności religijnej. Aby jednak określony przypadek recepcji mógł zostać uznany za zasadny i pożyteczny, spełniać musi podstawowe wymagania, to znaczy poprzez jego zastosowanie zasada pewności obrotu prawnego nie może doznać ograniczenia, zaś recypowane przepisy winny zostać uchwalone według państwowej procedury legislacyjnej oraz promulgowane w publicznym dzienniku urzędowym.

Zestawiając obowiązujące w Polsce rozwiązania prawne z teoretycznymi wariantami recepcji, rozróżnionymi ze względu na zakres, sposób jej wprowadzenia oraz wywoływane skutki, stwierdzono, że w prawie polskim występuje zarówno recepcja normatywna jak i recepcja terminologiczna prawa własnego związków wyznaniowych – przy czym ta pierwsza może mieć tylko charakter częściowy. Całościowa recepcja prawa własnego związków wyznaniowych jest niedopuszczalna, gdyż przejęcie całego systemu prawnego danej wspólnoty konfesyjnej naruszałoby podstawowe zasady ustrojowe, w tym zasadę autonomii i niezależności państwa i związków wyznaniowych.

W wyniku podjętych badań wyodrębniono sześć obszarów (dziedzin) prawa polskiego, w których dostrzeżono zjawisko recepcji prawa własnego związków wyznaniowych, tj. obszar prawa administracyjnego, prawa karnego, prawa podatkowego oraz prawa ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, prawa cywilnego oraz prawa pracy. W wymienionych obszarach odnotowano łącznie dwadzieścia trzy przypadki recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowego porządku prawnego, w tym siedemnaście przypadków recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowego porządku prawnego o charakterze normatywnym oraz sześć przypadków recepcji terminologicznej. Ponadto w trzech przypadkach zauważono istnienie zjawiska fikcji recepcji prawnej.

Recepcja normatywna występuje w przepisach normujących prowadzenie dziesięciu wydziałów nauk kościelnych na uczelniach państwowych, tj.: Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Opolskim, Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, czterech wydziałów nauk kościelnych na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (tj. Wydziału Teologicznego, Wydziału Prawa Kanonicznego, Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej oraz Wydziału Studiów nad Rodziną), Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego, Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w

Toruniu, Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Szczecińskim. Polega ona na tym, że wydziały te w swojej działalności kierują się nie tylko przepisami państwowymi, lecz także normami kościelnymi zawartymi głównie w Konstytucji Apostolskiej Jana Pawła II „*Sapientia Christiana*” oraz w załączonych do tego dokumentu *Ordinationes*.

Recepcja normatywna ma także miejsce w odniesieniu do Wydziału Teologii Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, jednakże jej zakres jest inny, niż w przypadku wymienionych wyżej katolickich wydziałów nauk kościelnych. Określająca status prawny tego Wydziału – ustawa z dnia 16 marca 2000 r. o Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie – nie odwołuje się wprost do żadnych przepisów prawa wewnętrznego związków wyznaniowych. Stanowi jednak o uprawnieniach nadzorczych właściwych władz Kościołów nad działalnością Wydziału Teologicznego w zakresie określonym przez Statut uczelni. Zgodnie zaś ze statutem ChAT władze kościelne realizują swoje uprawnienia na podstawie przepisów własnego prawa wewnętrznego, dlatego też w tym wąskim zakresie zachodzi zjawisko recepcji tego prawa.

Zjawisko recepcji o charakterze normatywnym stwierdza się ponadto w przepisach regulujących funkcjonowanie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. W obowiązującym Statucie KUL zawarte zostały postanowienia, mówiące wprost, że uniwersytet, jako katolicka szkoła wyższa, „kieruje się przepisami prawa kanonicznego oraz wskazaniem zawartymi w dokumentach Stolicy Apostolskiej” (§ 4 ust. 1), a „przepisy ustawy o szkolnictwie wyższym stosuje się na katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, o ile inne ustawy lub Statut nie stanowią inaczej” (§ 4 ust. 2). Skoro zatem ustawa o szkolnictwie wyższym objęła swoim zakresem uczelnię kościelną, działającą na podstawie prawa kanonicznego, to tym samym prawo to funkcjonuje w obrocie publicznym, wyznaczając kolejny przypadek recepcji normatywniej.

Kolejny przypadek recepcji norm prawa wewnętrznego związków wyznaniowych zauważamy w przepisach dotyczących uznawania przez państwo tytułów zawodowych nadawanych przez wyższe szkoły kościelne funkcjonujące poza systemem szkolnictwa publicznego. *De facto* problem dotyczy sześciu szkół katolickich oraz siedmiu szkół prowadzonych przez inne kościoły chrześcijańskie, a mianowicie: Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie – Sekcja św. Jana Chrzciciela oraz Sekcja św. Andrzeja Boboli „Bobolanum”, Akademii Ignatianum w Krakowie, Instytutu Teologicznego im. bł. Wincentego Kadłubka w Sandomierzu, Instytutu Teologicznego im. Św. Jana Kantego

w Bielsku Białej, Wyższej Szkoły Teologiczno-Humanistycznej im. Michała Beliny-Czechowskiego w Podkowie Leśnej, Prawosławnego Seminarium Duchownego w Warszawie, Wyższego Baptistycznego Seminarium Teologicznego w Warszawie, Wyższego Seminarium Teologicznego im. Jana Łaskiego w Warszawie, Warszawskiej Szkoły Teologiczno-Społecznej, Wyższego Seminarium Duchownego Kościoła Polskokatolickiego w Warszawie, Wyższego Seminarium Duchownego Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Płocku. Katolickie szkoły wyższe nadają swoim absolwentom tytuły zawodowe, które są równoważne z tytułami nadawanymi przez uczelnie publiczne i niepubliczne. Pozostałe szkoły wyższe – na podstawie przepisów zawartych w ustawach wyznaniowych – mają prawo do nadawania tytułu zawodowego licencjata. Szkoły te założone zostały i funkcjonują na podstawie prawa własnego.

W stosunku do wyższych seminariów duchownych Kościoła katolickiego – podobnie jak do wyżej wymienionych wyższych szkół kościelnych – nie stosuje się przepisów prawa o szkolnictwie wyższym. Jednakże alumni tych seminariów mogą uzyskiwać tytuł zawodowy magistra kierunku „teologia” na podstawie umów o współpracy zawartych z kościelnymi szkołami wyższymi lub z uczelniami państwowymi. Ukończenie studiów seminaryjnych uznaje się zatem za zdarzenie prawne, mogące wywołać określone skutki w obszarze prawa państwowego. Jest to zatem kolejny przypadek recepcji normatywnej.

W przepisach dotyczących programów oraz podręczników do przedmiotu „religia” zawarte jest odesłanie, iż opracowanie ich podlega władzy kościelnej. Nie stosuje się tutaj zatem wymogu uzyskania określonej liczby pozytywnych opinii rzeczoznawców. Zastosowanie mają natomiast przepisy prawa wewnętrznego związków wyznaniowych – co stanowi przypadek recepcji tychże przepisów do systemu prawa polskiego. Recepcja ta nie obejmuje natomiast samej procedury dopuszczania ich do użytku, gdyż ta kwestia uregulowana jest w sposób ekskluzywny w przepisach ustawionych przez prawodawcę polskiego.

W przepisach wykonawczych wydanych przez Ministra Edukacji Narodowej wprowadzona została możliwość dokonywania zwolnień z zajęć szkolnych dla uczniów uczęszczających na lekcje religii w celu odbycia rekolekcji wielkopostnych. Warunkiem uzyskania takiego zwolnienia jest przynależność do określonego związku wyznaniowego, który nakłada na swoich wyznawców obowiązek uczestnictwa w takich rekolekcjach. Uzyskanie zwolnienia jest zatem uzależnione od istnienia określonych przepisów w prawie

wewnętrznym danej wspólnoty religijnej, zaś zastosowanie tych przepisów w praktyce nosi znamiona recepcji.

W przepisach dotyczących przyjmowania oświadczeń woli jednoczesnego zawarcia małżeństwa wyznaniowego i cywilnego, wskazanie podmiotu realizującego zadanie publiczne, polegające na przyjęciu powyższych oświadczeń, nastąpiło poprzez recypowanie przepisów prawa wewnętrznego jedenastu związków wyznaniowych. Recepcja ta ma charakter normatywny, wyraźnie zamierzony przez ustawodawcę. Istnienie recepcji stwierdzamy także w przepisach określających katalog osób uprawnionych do sporządzania zaświadczeń o zawartym małżeństwie. Katalog tych osób określony został wprawdzie w przepisach prawa polskiego, jednakże wykaz ten odwołuje się do urzędów i funkcji realnie istniejących w strukturach związków wyznaniowych, których piastowanie regulowane jest przepisami wewnątrzwyznaniowymi.

Pewien zakres recepcji dostrzegamy także w przepisach dotyczących stowarzyszeń wyznaniowych (organizacji katolickich, bractw prawosławnych, organizacji baptystycznych, adwentystycznych oraz zielonoświątkowych). Wspólną cechą dla tych pięciu rodzajów stowarzyszeń jest stosowanie przepisów kościelnego prawa wewnętrznego w odniesieniu do przeznaczenia majątku zlikwidowanej organizacji.

W przepisach dotyczących prawnokarnej ochrony przed złośliwym przeszkadzaniem w wykonywaniu aktu lub obrzędu religijnego oraz przed złośliwym przeszkadzaniem pogrzebowi, uroczystościom lub obrzędom żałobnym dostrzega się nie tylko recepcję terminologiczną, ale także normatywną. Jeśli bowiem organ stosujący normy prawnokarne będzie chciał dokonać subsumcji obowiązujących przepisów, będzie musiał sięgnąć do prawa wewnętrznego związków wyznaniowych, aby ustalić, czy prawo to zalicza dane zjawisko do aktów kultu (obrzędów religijnych) lub też czy dana czynność (obrzęd) należy do uroczystości pogrzebowych.

Recepcja normatywna występuje także w przepisach dotyczących ochrony tajemnicy spowiedzi. Obejmuje ona nie tylko instytucję spowiedzi jako taką, ale także przepisy określające podmiot (duchownego), którego „zwalnia się” z obowiązku zeznawania odnośnie faktów objętych tajemnicą spowiedzi.

Ocena istnienia obowiązku podatkowego z tytułu przychodów osiągniętych przez osoby duchowne uzależniona jest od wykładni stosownych przepisów prawa wewnętrznego związków wyznaniowych dotyczących uzyskiwania statusu duchownego. Dlatego też w tym zakresie również mamy do czynienia z recepcją normatywną.

Recepcja normatywna występuje ponadto w unormowaniach dotyczących nabywania osobowości cywilnoprawnej przez wyznaniowe jednostki organizacyjne. Chodzi przede wszystkim o przypadki uznawania w trybie powiadomienia osobowości prawnej instytucji kościelnych terytorialnych i personalnych, które uzyskały taką osobowość na podstawie prawa kanonicznego. Mamy bowiem tutaj do czynienia ze zjawiskiem skuteczności w porządku państwowym aktów prawnych erygujących kościelne jednostki organizacyjne wyposażone w osobowość prawno-kanoniczną.

Z kolei recepcja zachodząca w przepisach dotyczących składania oświadczeń woli jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu ma dość specyficzny charakter. Oświadczenie woli jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu nie jest oświadczeniem samoistnym. Możliwość złożenia takiego oświadczenia istnieje jedynie „przy okazji” zawierania małżeństwa wyznaniowego. Skuteczność złożenia takiego oświadczenia nie jest wprawdzie uzależniona od wywołania określonego skutku w sferze prawa wewnętrznego związku wyznaniowego, jednakże nieodłącznym warunkiem jego skuteczności jest złożenie przez nupturientów oświadczenia o zawarciu małżeństwa wyznaniowego (kanonicznego), wyrażonego zgodnie z kanonami tego prawa.

W przepisach dotyczących uzyskiwania oraz utraty misji kanonicznej do nauczania religii dostrzega się jeden z najbardziej ewidentnych przykładów recepcji normatywnej prawa wewnętrznego związków wyznaniowych. Posiadanie misji kanonicznej, określanej też jako skierowanie do nauczania religii, jest podstawowym wymogiem warunkującym zatrudnienie nauczyciela religii w danej szkole lub przedszkolu. Zasady nabywania misji oraz jej utraty określają przepisy prawa wewnętrznego właściwego związku wyznaniowego.

Recepcja terminologiczna występuje natomiast w następujących przypadkach:

- 1) w przepisach określających katalog osób uprawnionych do przyjmowania zaświadczeń o zawartym małżeństwie;
- 2) w przepisach odnoszących się do sprawowania kultu publicznego;
- 3) w przepisach dotyczących ochrony tajemnicy spowiedzi;
- 4) w przepisach określających podmiot opodatkowania podatkiem od przychodów osób duchownych;
- 5) w przepisach określających przedmiot opodatkowania dochodów osiągniętych przez osoby duchowne;
- 6) w przepisach odnoszących się do duchownych, będących podmiotami ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego.

Przeprowadzone analizy nie dały natomiast podstaw do stwierdzenia istnienia recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w przepisach regulujących:

- 1) funkcjonowanie cmentarzy wyznaniowych;
- 2) przetwarzanie danych osobowych;
- 3) składanie przysięgi religijnej;
- 4) działalności charytatywnej związków wyznaniowych;
- 5) stosowanie formy kanonicznej przy zawieraniu małżeństw cywilnych w formie wyznaniowej.

W trzech analizowanych przypadkach stwierdzono istnienie recepcji faktycznej (tj. fikcji recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych). Fikcja ta ma swoje podłoże bądź w nietrafnym orzecznictwie Sądu Najwyższego, bądź w nieprawidłowej pragmatyce administracyjnej. Z fikcją taką mamy do czynienia w odniesieniu do stosowania przepisów dotyczących:

- 1) podstawy programowej nauczania religii;
- 2) reprezentacji organów kościelnych osób prawnych w obrocie cywilnoprawnym;
- 3) wymagań kwalifikacyjnych (kwalifikacji zawodowych) do nauczania religii.

W przypadku podstawy programowej mamy do czynienia z zaniechaniem wykonywania swoich uprawnień przez publiczne organy oświatowe w zakresie monitorowania oraz promulgowania, a tym samym informowania społeczeństwa o treściach programowych nauczania religii realizowanych przez poszczególne wyznania. W konsekwencji podstawy programowe dla tego przedmiotu kształtowane są i ogłaszane jedynie w obiegu wewnątrzwyznaniowym. Prawdopodobnie ma to swoje uzasadnienie w przyjętym (błędym) założeniu, że w ramach gwarancji dotyczących autonomii związków wyznaniowych w zakresie ustalania programów i podręczników do nauczania religii zawiera się także autonomia w zakresie ustalania treści (podstawy programowej) nauki religii.

Kolejnym przypadkiem fikcji recepcji jest praktyka stosowania norm prawno-kanonicznych przy zawieraniu przez kościelne osoby prawne umów cywilnoprawnych o charakterze majątkowym (umowy sprzedaży, kredytu, pożyczki itp). Ustrojodawca polski, stanowiąc o autonomii związków wyznaniowych, przesądził o nieskuteczności przepisów wewnątrzkonfesyjnych w państwowym porządku prawnym. Sąd Najwyższy przyjął jednak praktykę uznawania wewnątrzwyznaniowych (kanonicznych) ograniczeń zakresu uprawnień przedstawicieli wyznaniowych jednostek organizacyjnych.

Ostatnim z przejawów recepcji faktycznej (nienormatywnej) jest stosowanie w praktyce administracyjnej wymogów kanonicznych przy określaniu kwalifikacji zawodowych do nauczania religii. Czynniki decyzyjne błędnie przyjmują, iż określanie tych wymagań należy do kompetencji władz kościelnych. Tymczasem *de facto* wymogi te – jednakowe dla wszystkich nauczycieli – ustala Karta Nauczyciela oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze.

Co najmniej w kilku analizowanych przypadkach zastosowanie recepcji jest w pełni uzasadnione i korzystne z punktu widzenia celów przyjętych regulacji. Sytuacja taka ma niewątpliwie miejsce w wszystkich przypadkach recepcji prawa wewnętrznego w obszarze prawa karnego. Przedmiotem ochrony prawnokarnej jest bowiem wolność religijna. Nie jest rzeczą możliwą zapewnienie ochrony tej wolności samymi tylko pozytywnymi przepisami prawa państwowego – bez odniesienia się do wewnętrznych regulacji związków wyznaniowych.

Zastosowanie recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych jest też uzasadnione w przepisach regulujących status prawny wydziałów nauk kościelnych na uniwersytetach państwowych, w przepisach dotyczących majątku likwidowanych organizacji wyznaniowych oraz w przepisach dotyczących zatrudniania nauczycieli religii – skoro przyjęta została zasada konfesyjnego charakteru tych lekcji.

Nie istnieją natomiast żadne racje uzasadniające zastosowanie przedmiotowej recepcji we wszystkich sytuacjach związanych z zawieraniem małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej. Możliwe są bowiem do zastosowania takie techniki legislacyjne, które zapewniłyby całkowicie swobodne stosowanie tej instytucji, bez konieczności posiłkowania się przepisami prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w przestrzeni publicznej.

Nie jest też w interesie państwa tworzenie różnorodnych enklaw szkolnictwa wyższego, usytuowanych poza systemem publicznym, korzystających na zasadzie przywileju i przy zastosowaniu recypowanych przepisów wewnątrzkościelnych z uprawnień szkół publicznych, działających poza publicznym nadzorem i w sposób niekonkurencyjny.

Zasadność zastosowania recepcji prawa kościelnego nie jest wystarczającym warunkiem jej istnienia. Niezwykle istotną kwestią jest także sposób jej wprowadzenia. Ważne tutaj jest przede wszystkim to, aby recypowane przepisy zostały w sposób właściwy promulgowane. Za niedopuszczalną należy uznać praktykę recypowania norm prawnokanonicznych w sposób otwarty, a więc odsyłający do nieokreślonych przepisów niewiadomego pochodzenia. Z ubolewaniem trzeba stwierdzić, iż warunek ten nie został

spełniony w żadnym z przypadków recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w obowiązującym prawie polskim.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych we wszystkich obszarach wiedzy – zgodnie z § 4 i 5 rozporządzenia MNiSW z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. Nr 196, poz. 1165).

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych wzbogaciłam swój dorobek naukowy o 60 publikacji, w tym 6 publikacji książkowych (dwie monografie oraz cztery monografie wieloautorskie), które przygotowałam samodzielnie lub we współautorstwie, 18 artykułów w recenzowanych pracach zbiorowych, 11 artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych, 1 recenzję w recenzowanym czasopiśmie naukowym, 13 sprawozdań w recenzowanych czasopismach naukowych, 11 haseł w recenzowanych leksykonach naukowych. Wartość mojego dorobku odzwierciedlają recenzje niektórych moich prac oraz liczba cytowań w polskiej literaturze prawniczej, którą mogę określić na co najmniej 31. Swoje prace opublikowałam w profesjonalnych wydawnictwach, takich jak: Wydawnictwo C.H. Beck, Wydawnictwo Adam Marszałek, Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo Towarzystwo Naukowe KUL, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Wydawnictwo Brzeskiego Uniwersytetu Państwowego im. Aleksandra Puszkina, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej (obecnie: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej), oraz w takich czasopismach prawniczych, jak: Studia z Prawa Wyznaniowego, Przegląd Prawa Wyznaniowego, Opolskie Studia Administracyjno-Prawne, Roczniki Nauk Prawnych, Studia Prawnicze KUL, Przegląd Prawno-Ekonomiczny. Szczegółowy wykaz publikacji zawiera **załącznik nr 4**.

Moje zainteresowania naukowe dotyczą kilku dyscyplin prawniczych: prawa wyznaniowego, prawa turystycznego oraz prawa wykroczeń. Dwie pierwsze spośród wymienionych mają charakter przekrojowy, posiadający liczne związki z innymi gałęziami (dziedzinami) prawa, dlatego też część mojego dorobku mogłaby zostać zakwalifikowana do prawa cywilnego (rodzinnego), prawa administracyjnego (prawo o aktach stanu cywilnego). W dorobku tym można wyodrębnić następujące kierunki badawcze:

- 1) zawarcie małżeństwa cywilnego w trybie art. 1 § 2 i 3 k.r.o.;

- 2) rejestracja małżeństwa zawartego w formie wyznaniowej;
- 3) ochrona wolności religijnej w zakresie prawa do zawarcia małżeństwa i zachowania trwałości rodziny;
- 4) nauka i nauczanie prawa wyznaniowego w Polsce;
- 5) świadczenie usług turystycznych przez podmioty wyznaniowe;
- 6) materialnoprawne aspekty prawa wykroczeń – prewencja i współdziałanie organów porządku publicznego.

Dwa pierwsze kierunki badawcze są ze sobą ściśle powiązane przedmiotowo, a niektóre artykuły stanowią realizację obu jednocześnie.

5.1. Zawarcie małżeństwa cywilnego w trybie art. 1 § 2 i 3 k.r.o.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje dwa równoprawne tryby zawarcia małżeństwa cywilnego. Równoprawność tych trybów suponuje także równoprawność związków małżeńskich, zawartych w formie cywilnej lub wyznaniowej. Kodeks rodzinny różnicuje jednak warunki i sposób zawarcia małżeństwa w zależności od zastosowanego trybu. W związku z tym celem moich badań w tym zakresie były analizy dotyczące precyzyjnego określenia przesłanek koniecznych zawarcia małżeństwa, a także znaczenia prawnego poszczególnych elementów formy kanonicznej, wynikających z przepisów prawa wewnętrznego związków wyznaniowych.

Dwa artykuły: *Kształtowanie się kanonicznej formy zawarcia małżeństwa*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2008, t. XVIII, z 1, s. 129-159 oraz *Zjawisko recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w zakresie wyznaniowej formy zawarcia małżeństwa cywilnego*, w: *Standardy bezstronności światopoglądowej władz publicznych*, red. A. Mezglewski, A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, s. 151-159 – są wynikiem badań nad wymogami prawa wewnętrznego Kościoła katolickiego, a także nad genezą tych rozwiązań. Nadmienić przy tym należy, iż kanonistyka jest w tym przypadku nauką pomocniczą w stosunku do państwowego prawa cywilnego. Natomiast kolejny artykuł – *Znaczenie ustaw majowych w zakresie możliwości zawierania małżeństw wyznaniowych*, w: *Prawo wyznaniowe w Polsce (1989-2009). Analizy – dyskusje – postulaty*, red. D. Walencik, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej, Katowice – Bielsko-Biała 2009, s. 199-209 – dotyczy genezy kształtowania się obecnych regulacji z zakresu zawarcia małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej.

Najbardziej złożoną przesłanką konieczną zawarcia małżeństwa jest przesłanka czynnego udziału świadka urzędowego. Tematyce tej poświęcone zostały cztery artykuły: *Wykonywanie funkcji publicznych przez duchownego w procedurze zawierania małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2008, nr 2, s. 33-40; *Realizacja przesłanki koniecznej dotyczącej udziału czynnika oficjalnego w przy zawieraniu małżeństw w trybie w art. 1 § 2 KRO*, w: *Prawo rodzinne w dobie przemian*, red. P. Kasprzyk, P. Wiśniewski, Wydawnictwo Towarzystwo Naukowe KUL Lublin 2009, s. 123-137; *Podmiot urzędowy zawarcia małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej w: Przesłanki konieczne zawarcia małżeństwa. Próba systematyzacji zagadnienia w aspekcie wymogów formy religijnej*. Praca zbiorowa, red. A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2011, s. 55-61; *Kompetencje do przyjmowania oświadczeń woli o zawarciu małżeństwa jako materia właściwa do układowego uregulowania między państwem i związkami wyznaniowymi. Głos w dyskusji*, w: *Układowe metody regulacji stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi (art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP)*, red. P. Stanisławski, M. Ordon, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, s. 439-442.

Najobszerniejszym dziełem dotyczącym omawianej tematyki jest monografia pt. *Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa cywilnego* (współautor A. Mezglewski), Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007, ss. 227, (wielkość udziałów w prawie autorskim: A. Tunia – 70%, A. Mezglewski – 30%). Książka ta stanowi efekt badań w odniesieniu do wymienionych dwóch pierwszych kierunków badawczych.

Efekty badań podejmowanych w zakresie przedmiotowego kierunku badawczego mają najczęściej charakter szczegółowy, a więc trudny do sumarycznego przedstawienia w sposób lapidarny. Prowadzą one do wniosków zarówno o charakterze *de lege lata*, jak i *de lege ferenda*. Te pierwsze dotyczą niewłaściwych praktyk stosowanych przez urzędowych świadków zawarcia małżeństwa, jak np. pomijania elementów oświadczenia woli z zakresie wywarcia skutków cywilnych małżeństwa wyznaniowego. Te drugie przybierają postać postulatów zmiany obowiązującego prawa w kierunku uchwalenia przepisów rangi ustawowej, określających precyzyjnie katalog osób, które występują w roli tychże świadków.

5.2. Rejestracja małżeństwa zawartego w formie wyznaniowej

W procedurze rejestracji małżeństwa swoje zadania wykonują dwa podmioty: kierownik urzędu stanu cywilnego oraz upoważniony duchowny uprawnionego związku wyznaniowego, będący wystawcą zaświadczenia, stanowiącego podstawę cywilnej rejestracji

małżeństwa. Poszczególne publikacje z zakresu omawianego kierunku badawczego, dotyczyły z reguły bądź kompetencji i obowiązków kierownika urzędu stanu cywilnego, bądź zadań realizowanych przez duchownego. Podejmowałam też w ramach tego kierunku badania nad charakterem terminów stosowanych w procedurze zawarcia małżeństwa wyznaniowego, podstawą sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w formie wyznaniowej, zakresem współpracy urzędów stanu cywilnego oraz nad przedmiotem i formą uzgodnień między władzami państwowymi i kościelnymi, dotyczących urzędowego wykazu duchownych, biorących udział w procedurze rejestracyjnej. Powyższym problemom poświęciłam następujące artykuły: *Obowiązki duchownego w procedurze zawierania małżeństwa wyznaniowego ze skutkami cywilnymi*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2006, t. 9, s. 155-179; *Charakter terminów stosowanych w procedurze zawierania małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2007, t. 10, s. 209-224; *Podstawa sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w trybie art. 1 § 2 i 3 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, „Roczniki Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL” 2006, t. 2, z. 1. Prawo, s. 251-277; *Wykonywanie funkcji publicznych przez duchownego w procedurze zawierania małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2008, nr 2, s. 33-40; *Współpraca urzędu stanu cywilnego oraz sądu z instytucjami kościelnymi w zakresie zawierania małżeństw cywilnych w formie wyznaniowej*, w: *Współpraca sądów ze stronami procesowymi i adwokatami*, red. R. Sztymiler, J. Krzywkowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2011, s. 45-56; *Uzgodnienia między związkami wyznaniowymi i władzami państwowymi dotyczące wykazu duchownych uprawnionych do procedowania przy zawieraniu małżeństw cywilnych w formie wyznaniowej*, w: *Bilateralizm w stosunkach państwo-kościelnych*, red. M. Bielecki, Wydawnictwo KUL, Lublin 2011, s. 173-182.

Publikacje oraz wystąpienia referatowe w obszarze przedmiotowego kierunku badawczego przyczyniły się (prawdopodobnie) w pewnym stopniu do zmian w przepisach z zakresu rejestracji małżeństw wyznaniowych, które wprowadzone zostały w ramach reformy prawa o aktach stanu cywilnego, która weszła w życie w z dniem 1 marca 2015 r. Dokonane zmiany zgodne są bowiem z postulatami, jakie podnosiłam w powyżej wykazanych publikacjach. Uświadomiły one m.in. ustawodawcy, że w procedurze zawarcia małżeństwa wyznaniowego ze skutkami cywilnymi uczestniczy dwóch różnych duchownych o zróżnicowanych zakresach kompetencji, a także skłoniły do precyzyjnego określania podmiotów wyznaniowych czynnie w niej uczestniczących.

5.3. Ochrona wolności religijnej w zakresie prawa do zawarcia małżeństwa i zachowania trwałości rodziny

Zawarcie małżeństwa oraz założenie rodziny zaliczamy do podstawowych praw człowieka wynikających z godności osoby ludzkiej. Zasadnym zatem celem badań naukowych jest poszukiwanie gwarancji prawnych służących realizacji tych praw oraz ich ocena. Tej materii dotyczą trzy poniżej wymienione publikacje oraz kilka wystąpień na konferencjach naukowych. Są to artykuły: *Ochrona małżeństwa i rodziny w prawie polskim oraz prawie wewnętrznym związków wyznaniowych*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2010, t. 13, s. 97-115; *Zasada równouprawnienia związków wyznaniowych i jej ograniczenia w zakresie zawierania małżeństw cywilnych w formie wyznaniowej*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2013, t. XI/1, s. 97-106; *Wolność z zakresu wyboru formy zawarcia małżeństwa w prawie II RP i Polski Ludowej*, w: *Oblicza tolerancji i nietolerancji religijnej. Aspekty prawno-historyczne i teologiczne*, red. P. Jaskóła, E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2014, s. 193-204, oraz referaty: *Zawarcie małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej przez osobę pozbawioną wolności* wygłoszony podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Wolność sumienia i religii osób pozbawionych wolności. Aspekty prawne*, zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego oraz Centralny Zarząd Służby Więziennej, w Popowie, k. Serocka, w dniach 2-4 marca 2015 r.; *Obowiązek zachowania kanonicznej formy zawarcia małżeństwa – gwarancją czy limitacją wolności religijnej jednostki?*, który wygłoszony został na ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Korelacje wolności religijnej indywidualnej i wspólnotowej*, zorganizowanej przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego oraz Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego, w Jastrzębiej Górze, w dniach 9-10 kwietnia 2015 r.

Efektom powyższych prac jest wkład w rozwój doktryny prawa wyznaniowego w przedmiotowym obszarze.

5.4. Nauka i nauczanie prawa wyznaniowego w Polsce

Obszar prawa wyznaniowego jako dyscypliny prawniczej nie jest określony żadnymi kanonami, a poszczególne ośrodki naukowe realizują w procesie dydaktycznym bardzo różnorodne programy nauczania. Zaistniała zatem potrzeba naukowej refleksji nad nauką i dydaktyką prawa wyznaniowego w Polsce. Tej problematyce poświęcone zostały trzy

publikacje: *Pojęcie i nauka prawa wyznaniowego w Polsce*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2007, nr 1, s. 13-27; *Kierunki i dynamika rozwoju nauki i dydaktyki prawa wyznaniowego w Polsce*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2008, t. 11, s. 133-154; *Nauka i nauczanie prawa wyznaniowego w Polsce w latach 1945-2009*, w: *Wybrane problemy nauki i nauczania prawa*, red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010, s. 215-227.

Osiągnięcia badawcze w zakresie omawianego kierunku badawczego nie mają charakteru odkrywczego. Ich walor polega na uporządkowaniu wiedzy na ten temat. Publikacje te mają jednak swoją wartość – choćby z tego powodu, że nikt innych takich badań dotąd nie przeprowadzał.

5.5. Świadczenie usług turystycznych przez podmioty wyznaniowe

Większość publikacji z zakresu prawa turystycznego ma punkty styeczne z prawem wyznaniowym, dotyczy bowiem udziału podmiotów wyznaniowych w obrocie turystyczno-prawnym. Zaliczyć do nich należy cztery artykuły: *Osoby prawne związków wyznaniowych jako organizatorzy turystyki lub pośrednicy turystyczni*, „Przegląd Prawa Wyznaniowego” 2009, t. 1, s. 45-61; *Finansowe aspekty działalności jednostek organizacyjnych związków wyznaniowych w zakresie turystyki religijno-pielgrzymkowej*, w: *Finansowanie kościołów i innych związków wyznaniowych*, red. P. Sobczyk, K. Warchałowski, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2013, s. 223-232; *Działalność turystyczno-pielgrzymkowa związków wyznaniowych jako przejaw swobody wykonywania funkcji religijnych i działania na rzecz dobra wspólnego*, w: *Kościół i inne związki wyznaniowe w służbie dobru wspólnemu*, red. W. Uruszczak, K. Krzysztofek, M. Mięka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, s. 239-252; *Pielgrzymka jako kategoria wyznaniowa i turystyczna*, w: *Prawne aspekty turystyki pielgrzymkowej*, red. A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 11-25. Natomiast dwa kolejne artykuły dotyczą warunków podejmowania działalności turystycznej przez różne podmioty – nie tylko wyznaniowe. Są to artykuły: *Warunki podjęcia działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług turystycznych przez biura podróży w Polsce*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2008, nr 4, s. 43-57; *Protection of tourist service client in Poland*, w: *Positive law in contemporary legal system. The Materials of the International Scientific Conference Brest-Opole, Brest 15th-17th April, 2009*, red. B. Lepieszko, D. Walencik, Wydawnictwo Brzeskiego Uniwersytetu Państwowego im. Aleksandra Puszkina, Brześć 2009, s. 90-92.

5.6. Materialnoprawne aspekty prawa wykroczeń – prewencja i współdziałanie organów porządku publicznego

Działalność naukową w obszarze prawa wykroczeń podejmuję na razie w sposób nieśmiały. Opublikowałam wprawdzie z zakresu tej materii jedną monografię wieloautorską oraz cztery artykuły, jednakże ten kierunek badawczy jest dopiero na etapie kształtowania się. Do tej pory zajmowałam się organami bezpieczeństwa i porządku publicznego (Policja, straż gminna) w zakresie ich zadań do wykrywania wykroczeń i ścigania ich sprawców. Materialnoprawne aspekty prawa wykroczeń, którymi zajmowałam się, dotyczą dwóch kategorii wykroczeń: przeciwko spokojowi i porządkowi publicznemu oraz przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji. Publikacje z tego zakresu to: *Współdziałanie organów bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie wykrywania wykroczeń i ścigania ich sprawców*, red. I. Nowicka, A. Sadło-Nowak, A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, ss. 347, (wielkość udziałów w prawie autorskim 33,3%); *Kary ograniczające i pozbawiające wolności człowieka w prawie wykroczeń*, w: *Idea wolności w ujęciu historycznym i prawnym. Wybrane zagadnienia*, red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010, s. 417-427; *Współdziałanie Policji oraz straży gminnej w zakresie przeciwdziałania wykroczeniom popełnianym w działalności turystycznej i ścigania ich sprawców*, w: *Współdziałanie organów bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie wykrywania wykroczeń i ścigania ich sprawców*, red. I. Nowicka, A. Sadło-Nowak, A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, s. 99-110; *Spokój publiczny – wartość chroniona w czasach pokoju. Studium na tle przepisów prawa wykroczeń*, w: *Wojna i pokój. Wybrane zagadnienia prawnohistoryczne*, red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2013, s. 375-385; *Kompetencje straży gminnych w zakresie ścigania sprawców wykroczeń z art. 96 § 3 k.w.*, w: *Straż gminna jako organ kontroli ruchu drogowego*, red. A. Mezglewski, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 47-60. Ponadto wyrazem moich badań podejmowanych w dziedzinie prawa wykroczeń są dwa referaty wygłoszone podczas konferencji naukowych: *Ujawnienie wykroczenia w ruchu drogowym. Efekt czy przyczyna kontroli drogowej?* – referat wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Administracja kontroli ruchu drogowego*, zorganizowanej przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego oraz Stowarzyszenie Prawo na Drodze, w Opolu, dnia 15 stycznia 2015 r.; *Identyfikacja sprawcy wykroczenia drogowego w postępowaniu mandatowym* – referat wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Ochrona wizerunku oraz danych osobowych*

uczestników *ruchu drogowego*, zorganizowanej przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego oraz Stowarzyszenie Prawo na Drodze, w Jastrzębiej Górze, w dniach 11-12 kwietnia 2015 r.

6. Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych – § 4 pkt 8 rozporządzenia

Wygłosiłam 23 referaty na konferencjach naukowych – międzynarodowych i krajowych. Wykaz wygłoszonych referatów odzwierciedla załącznik nr 6.

7. Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji – § 5 pkt 2 rozporządzenia

Uczestniczyłam w kilkudziesięciu konferencjach naukowych o charakterze międzynarodowym lub ogólnopolskim. Wyrazem udziału w niektórych z nich są **sprawozdania**, które zostały opublikowane w recenzowanych czasopismach naukowych. Ich zestawienie znajduje się w **załączniku nr 8**.

Byłam ponadto **organizatorem** (członkiem komitetu organizacyjnego) ośmiu **konferencji** naukowych, w tym jednej konferencji naukowej o charakterze międzynarodowym oraz siedmiu konferencji o charakterze krajowym. Zestawienie tych konferencji zawiera **załącznik nr 8**.

8. Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań we współpracy z przedsiębiorcami – § 5 pkt 5 rozporządzenia

W odniesieniu do realizowanych **projektów badawczych** pełniłam lub pełnię funkcję:

- kierownika (i wykonawcy) IX Zespołu Badawczego powołanego dla realizacji projektu badawczego pod nazwą: *Świadczenie usług turystycznych przez związki wyznaniowe*, który wykonywany jest w ramach działalności Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego (od 2009 r.);
- kierownika (i wykonawcy) projektu badawczego pod nazwą: *Przesłanki konieczne zawarcia małżeństwa. Próba systematyzacji zagadnienia w aspekcie wymogów formy religijnej* – realizowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach działalności Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego (2010 r.);

- członka (wykonawcy) zespołu badawczego powołanego dla realizacji projektu badawczego pod nazwą: *Nauczanie religii w szkołach publicznych. Studium analityczno-prawne i prawno porównawcze* – wnioskowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2007 r.).

9. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych – § 5 pkt 7 rozporządzenia

Jestem członkiem trzech **towarzystw (stowarzyszeń) naukowych**. Są to:

- Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego – członek zwyczajny (od 2008 r.); sekretarz Komisji Rewizyjnej (2008-2012); członek zarządu II kadencji (2012-2016);
- Stowarzyszenie Kanonistów Polskich – członek zwyczajny (od 2008 r.);
- Stowarzyszenie Prawo na Drodze – członek zwyczajny (od 2011 r.); sekretarz zarządu I kadencji (2011-2015).

10. Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki – § 5 pkt 8 rozporządzenia

Od 2004 r. nieprzerwanie prowadzę **zajęcia dydaktyczne** dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunkach: prawo, administracja, socjologia (KUL, WSD Sandomierz) oraz turystyka i rekreacja (Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza w Lublinie). W różnych okresach i w różnym wymiarze prowadziłam wykłady, ćwiczenia, proseminaria, seminaria licencjackie i magisterskie z następujących przedmiotów kierunkowych: prawo wyznaniowe, prawo wykroczeń, prawo turystyczne, prawo administracyjne, podstawy prawa, prawoznawstwo oraz z przedmiotów fakultatywnych: postępowanie w sprawach o wykroczenia, prawo konkordatowe, zawarcie i ustanie małżeństwa w prawie polskim i kanonicznym.

Od 2013 r. realizuję ponadto **szkolenia** dotyczące stosowania w praktyce przepisów prawa i postępowania w sprawach o wykroczenia przez organy bezpieczeństwa i porządku publicznego. Są to szkolenia na temat:

- *Przepisów postępowania mandatowego oraz praktyk organów mandatowych w przypadkach ujawnienia najczęściej popełnianych wykroczeń*, które odbyły się w Nasutowie k. Lublina 8 lutego 2013 r., w Koluszkach 16 marca 2013 r., w Łebie 1 czerwca 2013 r., w Poznaniu 14 czerwca 2014 r.;
- *Zasad kontroli ruchu drogowego oraz trybu ujawniania wykroczeń w ruchu*

drogowym, które odbyły się w Kościanie 12 grudnia 2014 r., w Poznaniu 13 grudnia 2014 r.;

- *Fotoradarowej kontroli prędkości*, które odbyło się w Opolu 15 stycznia 2015 r.

W zakresie popularyzacji nauki moje osiągnięcia dokumentują także m.in. publikacje o charakterze sprawozdawczym (13 pozycji) oraz recenzyjnym (1 pozycja). Wykaz znajduje się w załączniku nr 4.

11. Opieka naukowa na studentami i lekarzami w toku specjalizacji – § 5 pkt 9 rozporządzenia

Od kilku lat sprawuję opiekę naukową nad studentami przygotowującymi prace proseminaryjne, seminaryjne, licencjackie i magisterskie. W ramach tej działalności wypromowałam 34 magistrów, a w najbliższym czasie wypromuję – 13 licencjatów i kolejnych 6 magistrów.

Ponadto w latach 2011-2013 byłam **opiekunem studentów** kierunku administracja na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL.

12. Wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców – § 5 pkt 12 rozporządzenia

Jestem współwykonawcą **ekspertyzy** wykonanej na zamówienie Departamentu Wyznań oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji, pt. *Ekspertyza w sprawie rejestracji wspólnot religijnych względnie innej formy wprowadzania tych podmiotów do obrotu prawnego w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej poza Polską (wykonana przez ekspertów powołanych przez Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego)*, opublikowanej w „Przeglądzie Prawa Wyznaniowego” z 2014, t. 6, s. 203-277.

.....
Anna Tunia